

Az olimpiai mozgalom nagy
kihívásai a 70-es, 80-as években

Olimpizmus kurzus 2008.

Változások a világban az 1970-es években

- ✦ 1971 április Csou En-laj → ping-pong diplomácia
- ✦ Entente cordiale → Helsinkii konferencia
- ✦ 1973. világgazdasági válság
- ✦ Willi Brandt keleti szerződése
- ✦ Megszületik a két német állam alapszerződése

„Több amerikai járt 1949 óta a Holdon, mint Kínában. Az amerikai asztalitenisz-csapat meghívása szenzációnak számít. A kis kaucsuklabda változtat valamit a világ sorsán? Vagy az amerikaiak pekingi megszegyenyítése a cél? (A kínai csapat a Japánban megrendezett világbajnokságon kilenc érmet, ebből négy aranyat nyert.) ... A napnál is világosabb, hogy itt az asztalitenisszel politikai játék folyik, de tévedés lenne arról ábrándozni, hogy a sport győzhet a politikában, vagy hogy a sport legyőzheti a politikát.”

/Umminger, W.: A sport krónikája, Officina Nova, Budapest
1992, 642.o./

A német-német kérdés 1.

- ✦ 1949. szeptember NSZK és NDK életre hívása
- ✦ Avery Brundage: „A két német államot a sporton keresztül kell egyesíteni az NSZK égisze alatt.”
- ✦ NSZK-t képviselő Olimpiai Bizottság van, 1952-ben NDK sportolók nem vesznek részt
- ✦ 1956, 1960, 1964 közös olimpiai csapat
- ✦ Világversenyekre nem adtak vízumot NDK-s válogatottaknak
- ✦ 1965 Madrid NOB ülés → két német NOC, és két német csapat 1968-tól

München 1972.

- ✦ 1966-ban nyeri el a rendezési jogot
- ✦ Willi Daume: „a világ ajándéka a Németország irányába megújult bizalom jegyében”
- ✦ 1970. Dél-Afrika kizárása az Olimpiai Mozgalomból, most Rhodesia a kérdés
 - Rhodesia sportolói csak vegyes faji összetételű csapattal a brit gyarmati lobogó alatt, vagyis brit útlevéllal utazhattak el a játékokra
- ✦ Afrikai Sporttanács vezetői, Abraham Ordia és Jean-Claude Ganga Rhodésia kizárását követelték
 - NOB engedett a zsarolásnak (36:34)

München 1972. – biztonsági intézkedések

- „Hajnali öt óra. Egy fegyveres csoport átmászik az olimpiai falu kerítésén és elfoglalja az izraeli sportolók házát. Lövések dördülnek...”

/Lengyel, L.: Politikai tényezők hatása az olimpiákra 1968-tól, Testnevelési Egyetem, Budapest, 1988, 20.o./

- A nyugati sajtó koncentrációs táborhoz hasonlította az olimpia színhelyét
- 1972. szeptember 5-én hajnali fél ötkor „Fekete Szeptember” hadművelet → 11 izraeli atléta, egy rendőr és az öt terrorista halála.

„Minden civilizált embert elborzaszt a terroristák behatolása a békés olimpia területére. Gyászoljuk izraeli barátainkat, e durva támadás áldozatait. Az olimpiai zászló és a világ összes zászlója félárbocra ereszkedik. Sajnos, ebben a tökéletlen világban, minél nagyobbá és fontosabbá válnak az olimpiai játékok, annál inkább kereskedelmi, politikai és most már bűnözői nyomás alá kerülnek ... Meg vagyok győződve arról, hogy a közvélemény egyet ért velem abban, hogy nem engedhetjük, hogy maréknyi terrorista romba döntse a nemzetközi együttműködés és jóakarát ezen alapköveit, melyet az olimpiai mozgalom testesít meg. A játékoknak folytatódniuk kell, és továbbra is törekednünk kell arra, hogy tiszta, nyílt és tisztességes legyen a versengés, és meg kell próbálnunk kiterjeszteni a sportszellemet a versenyek helyszínétől eltérő szférákra is.”

/Brundage beszéde, in.: Guttman A.: The Olympics, University of Illinois Press, Chicago, 2002, 140.o./

Vélemények, hozzászólások

- ✦ **Willy Brandt:** „Súlyos csapás az olimpiai eszmére. Ilyen ocsmány bűncselekmények semmilyen politikai célkitűzéssel nem igazolhatók.”
- ✦ **Jim Murray**, a Los Angeles Times újságírója: „Hihetetlen, hogy folytatni fogják. Olyan, mintha Dachauban szerveznénk táncmulatságot. (...) A játékokat nem is a sajtójogokból kéne finanszírozni, hanem a háborús költségvetésből.”

Jozip Broz Tito

„Ismeretes mi történt a müncheni olimpián de nem ismeretes ki szervezte meg a merényletet. Bár ma már egyre több fény derül az események hátterére, Valakinek komoly érdeke fűződött az egészhez, még ha ötven vagy száz izraeli állampolgár életét kockáztatták volna is. Nekik ez megérte volna. Ennek következtében máris a levegőbe emelkedhettek a repülőgépek, bombákat dobva Libanon és Szíria ártatlan lakosaira. Amit Izrael tesz, azt nem önmagában teszi, ezért nagyon veszélyes dolog. A müncheni terrorcselekmény azt az aljas célt szolgálta, hogy az emberiség többségét alkotó humánus beállítottságú népek gyűlöletét az arabok ellen fordítsa.”

München a sport tükrében

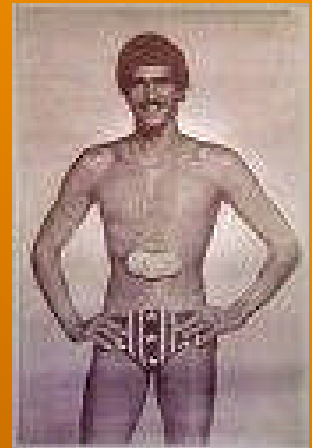
- ◆ Mark Spitz – 7 arannyal München rekordere → . Négy számban (100 és 200 m gyors, 100 és 200 m pillangó) úszott világcsúcsot
- ◆ Lasse Viren Zatopek nyomdokaiban → 5000 és 10 000m
- ◆ Rick DeMont, a 400 méteres gyorsúszás amerikai nyertese doppingbotránya
- ◆ Atlétikában 7 új világcsúcs: Valerij Borzov, Klaus Wolfermann, Ludvik Danek, Wladyslaw Komar, Wolfgang Nordwig, Kipchoge Keino, John Akii-Bua
- ◆ szovjet kajak-kenu versenyzők 7/6 arany
- ◆ Olga Korbut a nagy kedvenc

Mark Spitz

- ✦ 1972-ben a Müncheni olimpián 7 olimpiai aranyérmet nyert:
 - 51,22 s idővel a 100 m-es gyorsúszást
 - 1:52,78 perces idővel a 200 m-es gyorsúszást
 - 54,27 s időeredménnyel a 100 m-es pillangóúszást
 - 2:00,70 perces idővel a 200 m-es pillangót
- ✦ valamint csapatban
 - a 4x100 m-es gyorsváltóban (3:26,42 perc)
 - a 4x200 m-es gyorsváltóban (7:35,78 perc)
 - a 4x100 m-es vegyes váltóban (3:48,16 perc)
- ✦ Mindegyik idő egyben világrekord is volt, valamint Spitz egyéni legjobb ideje maradt.
- ✦ 1972 után visszavonult.

Magyarok Münchenben

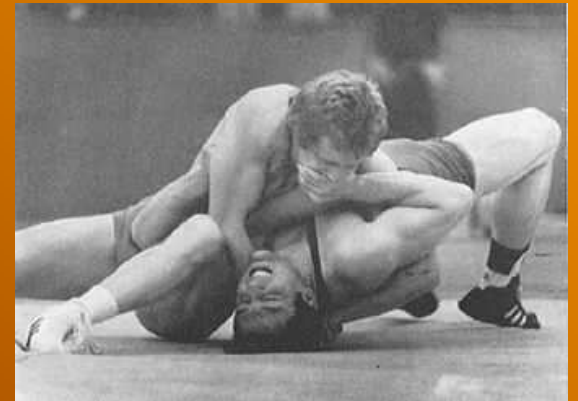
- ✦ 35 érem (6, 13, 16) és 226 pont
- ✦ Balczó András – öttusa egyéni
- ✦ Földi Imre – súlyemelés
- ✦ Gedó György ökölvívás
- ✦ Hegedűs Csabáé a 100. arany
- ✦ Dr. Fenyvesi Csaba és a párbajtőrcsapat
- ✦ a magyarok vehették át a Nemzetek Nagydíját
- ✦ Éppen, hogy lecsúsztak: Gyarmati Andrea, Kajdi János, Wichmann Tamás, a veretlen vízilabda-válogatott, a Deme–Rátkai kajak páros

Hegedűs Csaba – Mr. Tus

1966 Ifjúsági Szabadfogású
országos bajnok

- ✦ 1967 junior bajnok, majd felnőtt válogatott kerettag
- ✦ 1971. Szófia világbajnok kötöttfogásban
- ✦ 1972. München 82 kg-ban győz
- ✦ 1973. baleset miatt 2 évig nem sportol
- ✦ 1976. újra EB győztes
- ✦ 1979. szakvezető
- ✦ Most a Birkózószövetség elnöke

„Sport for a World Peace”

- ✦ 1973-as Jom Kippur-i arab-izraeli háború → olajárrobbanás
- ✦ Olimpiai Kongresszus Várna
- ✦ I. Európai Sportkonferencia
- ✦ 1975. július 31-aug. 1. Helsink-i Konferencia
→ „a meglévő sportkapcsolatok és együttműködés bővítése céljából a résztvevő államok ösztönzik a megfelelő érintkezéseket és cseréket, köztük a legkülönfélébb sporttalálkozókat és versenyeket, amelyeket az általánosan elfogadott nemzetközi szabályok, előírások és gyakorlat szerint rendeznek meg.”

Olimpiai Kongresszus Várna

1973. szeptember 28 – október 5

- ✦ A napirenden három fő téma szerepelt:
 - ✦ 1. a modern olimpiai mozgalom és fejlődési perspektívái;
 - ✦ 2. a NOB, a nemzetközi szövetségek és a nemzeti olimpiai bizottságok kapcsolatai;
 - ✦ 3. az eljövendő olimpiai játékok kilátásai

I. Európai Sport Konferencia 1973. május, Bécs

René Maheu, UNESCO vezérigazgató:
„Korunk valamennyi nemzetközi találkozásán már nemcsak az erők egyensúlyáról van szó, hanem a kölcsönös megértésről, a barátságról és a békéről, mert csak ez segíti a népeket abban, hogy megtalálják az egymáshoz vezető utat, az embereket pedig abban, hogy megtalálják önmagukat. Ebben rejlik a sport morális ereje és egyben hatalma is.”

Montreál 1976.

- ✦ Szavazás a helyszínről: első kör → Moszkva, Montreál, Los Angeles = 28:25:17 majd 42:28
- ✦ ENSZ 1968-as határozata: „minden állam szakítsa meg kulturális, oktatáspolitikai, sport és egyéb csereakcióit a fajüldöző rendszerrel és a faji elkülönítést gyakorló dél-afrikai szervezetekkel vagy intézményekkel”
- ✦ 28 afrikai ország bojkottja, mert Új-Zéland rögbi csapata Dél-Afrikában turnézott
- ✦ Tajvan nemkívánatos a kanadaiak szemében
- ✦ Doppingellenőrzés – anabolikus szteroidok

Montreál 1976 - pillanatkép

- ✦ Borisz Onyiscsenko öttusázó „technikai újítása”
- ✦ Nadia Comaneci berobbant az élvonalba
- ✦ John Naber - 100 és 200 m hátúszás - világrekord
- ✦ Lasse Virén, Alberto Juantorena duplája
- ✦ Kornelia Ender 4 arany
- ✦ Szovjet – japán párharc tornában → Shun Fujimoto

22 magyar érem – 4 arany

- A 178 magyar 163 pontot gyűjtött → 9. helyezés
- Németh Miklós (gerely)
- Magyar Zoltán (lólengés)
- Tordasi Ildikó a páston
- újra győzött a vízilabda-válogatott
- Kajak-kenuban minden számban a döntőben, de nincs arany
- Úszásban előző évek sikerei, itt elmaradnak

Magyar Zoltán

- ✦ A lólengés egyeduralkodója
- ✦ Háromszoros világbajnok (1974. 1978. 1979)
- ✦ Háromszoros Európa-bajnok (1973, 1975, 1977)
- ✦ Kétszeres olimpiai bajnok (1976, 1980)
- ✦ Háromszor nyert egyéni összetett magyar bajnokságot
- ✦ Háromszor (1974. 1978. 1980) választották az év sportolójának Magyarországon.

Az 1976. évi nyári olimpiai játékok éremtáblázata

—

Ország	Arany	Ezüst	Bronz	Összes
1. <u>Szovjetunió</u> (URS)	49	41	35	125
2. <u>Német Demokratikus Köztársaság</u> (GDR)	40	25	25	90
3. <u>Egyesült Államok</u> (USA)	34	35	25	94
4. <u>Német Szövetségi Köztársaság</u> (FRG)	10	12	17	39
5. <u>Japán</u> (JPN)	9	6	10	25
6. <u>Lengyelország</u> (POL)	7	6	13	26
7. <u>Bulgária</u> (BUL)	6	9	7	22
8. <u>Kuba</u> (CUB)	6	4	3	13
9. <u>Románia</u> (ROM)	4	9	14	27
10. <u>Magyarország</u> (HUN)	4	5	13	22

Szovjet/Amerikai bojkottok

Háttéreseemények

- ◆ 1972. máj. 26. Moszkva: SALT 1
- ◆ 1975. aug. 1. Bécs: Helsinkii Záróokmány
- ◆ 1978 SZU-Vietnam barátsági szerződés
- ◆ 1978 Vietnam lerohanja Kambodzsát
- ◆ 1977-1981 Jimmy Carter elnöksége
- ◆ 1979. júl. 28. Bécs: SALT 2 aláírása, de közben rakéták telepítése Európába
- ◆ 1979. dec. 26. SZU bevonulása Afganisztánba

Reakciók a beavatkozásra

- ✦ gazdasági, diplomáciai lépések
- ✦ Carter doktrína (Washington, 1980. Jan. 23.):

„...A Szovjetuniónak konkrét árat kell fizetnie agressziójáért. ... Az Olimpiai Bizottság tudomására hoztam: amíg szovjet inváziós erők vannak Afganisztánban, sem én, sem pedig az amerikai nép nem támogatja, hogy olimpiai csapatot küldjünk Moszkvába...”

/Fischer, F.: Megosztott világ 319.o./

Csonka olimpia – első felvonás

1980. júl.19 - aug.3. Moszkva

- ✦ NOB elnökségi ülés 1980. február, Lake Placid Lord Killanin és Cyrus Vance csatározásai
- A 73 képviselő egyöntetűen kitart Moszkva mellett
- de 1980. márc. 21. Carter bejelenti a bojkottot
- Résztvevők: 81 ország 5217 sportolója
- 16 ország olimpiai jelképekkel

Cyrus Vance

USA külügyminiszter

„Mialatt mi itt ma este összegyűlünk, óriási fenyegetésnek van kitéve a béke a világban, mely alapvető fontosságú kihívást jelent az olimpiai mozgalomra nézve... ha az olimpia alapelveit figyelmen kívül lehet most hagyni, akkor a játékok jövője is veszélynek lesz kitéve...Mi nem fogjuk hagyni, hogy amerikai csapat részt vegyen egy interveniáló nemzet fővárosában tartott Olimpiai Játékokon.”

/Cyrus Vance 1980. február in.:Olimpiai Bulletin No 148, MOB, 109.o./

A „távolmaradók”

1980

Albánia, Argentína, Bahrein, Bermuda, Dzsibuti, **Egyesült Államok**, Fidzsi-szigetek, Fülöp-szigetek, Gambia, Honduras, Indonézia, Izrael, **Japán**, Kajmán-szigetek, **Kanada**, Katar, **Kenya**, **Kína**, Liechtenstein, Malaysia, Malawi, Mauritánia, **Német Szövetségi Köztársaság**, Norvégia, Pakisztán, Paraguay, Szaúd-Arábia, Szingapúr, Thaiföld, Tunézia, Törökország, Uruguay. További 33 ország a meghívó levélre sem válaszolt.

A leköszönő NOB elnök Lord Michael Morris Killanin

„Személy szerint úgy gondolom, hogy sajnálatos az, hogy az Egyesült Államok elnöke – a sport-ügyben – nem volt tényszerűen tájékoztatva...Ez vezetett a hibához...Az amerikaiak nem értik, hogyan működik a sport. Nem értik, hogy hogyan dolgoznak a nemzeti olimpiai bizottságok. Nem értik hogyan működik a NOB. Nem értik, hogyan működnek a nemzeti és nemzetközi szövetségek... Szerintem másról fogalmuk sincs, mint az amerikai fociról és a baseballról, amelyek, ha szerepelnének az Olimpiai Játékokon, talán most nem is lenne ez a bojkott...” (1980. júl. 18. Moszkva NOB ülés)

Olimpiai Éremtáblázat

1980 Moszkva

		Arany	Ezüst	Bronz
1.	Szovjetunió	80	69	47
2.	NDK	47	37	42
3.	Bulgária	8	6	17
4.	Kuba	8	7	5
5.	Olaszország	8	3	4
6.	Magyarország	7	10	15
7.	Románia	6	6	13
8.	Franciaország	6	5	3
9.	Nagy-Britannia	5	7	9
10.	Lengyelország	3	14	15

Moszkva 1980 – sportbéli csúcscok

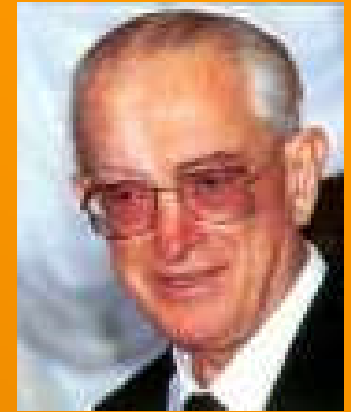
- ◆ Seb Coe (1500m) és Steve Ovett (800m)
- ◆ Yfter vagy Yefter Etiópiából (5000, 10000)
- ◆ Stevenson utoléri Papp Lacit
- ◆ Alekszandr Gyityatyin, a kiváló tornász három aranya mellé még négy ezüstöt és egy bronzot is nyert
- ◆ Nadia Comaneci újabb két első és két második hely
- ◆ 36 világ-, 39 Európa- és 74 olimpiai rekord

Magyarok Moszkvában

- 263 magyar sportoló indult
- 7 arany, 10 ezüst, 15 bronz
- Wladár Sándor, a 17 éves hátúszó
- sportlövő Varga Károly
- Birkózás: Kocsis Ferenc (kötöttfogás 74 kg) és Növényi Norbert (90 kg) első + három ezüstöt és két bronz
- Baczakó Péter súlyemelés
- Magyar Zoltán torna
- Kenu kettesben 500 m-en Foltán–Vaskuti

1984 Los Angeles „Az erő politikája”

Andropov

USA

- ✦ Ronald Reagan
- ✦ „csillagháborús tervek”
- ✦ gazdasági megújulás, fellendülés
- ✦ európai NATO kapcsolatok problémái
- ✦ javuló diplomáciai viszony Pekinggel

SZU

- ✦ J. Andropov
- ✦ K.Csernyenko
- ✦ hatalmas katonai kiadások
- ✦ gazdasági, társadalmi válság
- ✦ problémák a szocialista tömb országaiban

XXIII. Nyári Olimpia-Los Angeles politikai előzmények

- ✦ 1984. január szovjet-amerikai találkozó – kedvezmények a szovjet résztvevőknek
- ✦ március: Samaranch találkozik a kommunista blokk pártvezetőivel Budapesten
- ✦ KGB levél Afrikába – az elijesztés politikája
- ✦ előolimpia korlátozott szovjet részvétellel
- ✦ 1984. ápr. 24. NOB rendkívüli ülés
„Kimondhatjuk, hogy a fekete felhők, amik az olimpia egén tornyosultak, eltűnőben vannak.”
/Juan Antonio Samaranch/
- ✦ 1984. máj. 8. a Kreml bejelentése

KGB levél Afrikába

- „Olimpia csak fehéreknek! Afrikai majmok! Fényes fogadtatás vár rátok Los Angelesben! Fekete mozgó célpontokra leadott lövések gyakorlásával készülünk az olimpiára. Los Angelesben a mi olimpiai lángjaink égetnek hamuvá benneteket. Az igazi hazafi legmagasabb kitüntetése egy-egy afrikai majom meglincselése lesz! Feketék! Isten hozott benneteket Los Angelesben! Olyan fogadtatásban lesz részetek, amit soha az életben nem fogtok elfelejteni!”

/in.: Andrew, C., Mitrohin, V.: A Mitrohin-archívum – A KGB otthon és Nyugaton, Talentum Kiadó, Budapest 2000, 256.o./

A Kreml bejelentése

1984. május 8.

„Soviniszta érzelmek és egy szovjet-ellenes hisztéria élénkült föl az Egyesült Államokban. Szélsőséges szervezetek és csoportok, akik nyíltan célul tűzik ki, hogy a szovjet delegáció és sportolók számára elviselhetetlen körülményeket teremtsenek, megerősítették tevékenységüket... A jelenlegi helyzet nem teszi lehetővé a szovjet sportolók részvételét... Ha másként cselekednénk, akkor az egyet jelentene az amerikai hatóságok és a játékok szervezői olimpiaellenes tevékenységének jóváhagyásával.”

A távolmaradó országok

Albánia

Jemeni NDK

Afganisztán

Kongó

Angola

Koreai NDK

Benin

Kuba

Bolívia

Laosz

Bulgária

Lengyelország

Csehszlovákia

Líbia

Etiópia

Magyarország

Felső-Volta

Mongólia

Irán

Vietnam

Német Demokratikus Köztársaság

A jelenlevők

1984. Los Angeles

- ✦ 140 nemzet 6797 versenyzője
- ✦ Románia különleges szerepe
 - fontos számára a jó kapcsolat az USA-val
- ✦ A Kínai Népköztársaság először és „Chinese Taipei”
- ✦ Jugoszlávia – hagyományosan harmadik utas

Éremtáblázat 1984

		Arany	Ezüst	Bronz
1.	Egyesült Államok	83	61	30
2.	Románia	20	16	17
3.	NSZK	17	19	23
4.	Kína	15	8	9
5.	Olaszország	14	6	12
6.	Kanada	10	18	16
7.	Japán	10	8	14
8.	Új-Zéland	8	1	2
9.	Jugoszlávia	7	4	7
10.	Dél-Korea	6	6	7

Olimpia Los Angelesben

- ✦ 140 ország, a 6797 induló
- ✦ Peter Ueberroth, a rendezésre alakult magántársaság ügyvezetője
- ✦ Carl Lewis négy győzelmével beállította a feledhetetlen Jesse Owens berlini rekordját
- ✦ Mary Lou Retton
- ✦ Jó néhány sportágban erősen érződött a keleti blokk versenyzőinek távolmaradása

Barátság versenyek magyar győztesei

ATLÉTIKA: Bakos György (110m-es gátfutás)

BIRKÓZÁS: Gáspár Tamás (kf. 100 kg)

CSELGÁNCS: Nagysolymosi Sándor (71kg)

KERÉKPÁR: Somogyi Miklós (50km-es pontverseny)

ÖTTUSA: Fábián László (egyéni), Fábián László, Mizsér Attila, Szombathelyi Tamás (Csapat)

SPORTLÖVÉSZET: Kotroczó Lászlóné (légpisztoly, 40 lövés)

VÍVÁS: Stefanek Gertrud (tőr egyéni), Kolczonay Ernő (párbajtőr egyéni), Stefanek Gertrud, Kovács Edit, Jánosi Zsuzsa, Györffy Katalin (tőr csapat)

Olimpiai éremharc a hidegháborúban

	USA			SZU		
	arany	ezüst	bronz	arany	ezüst	bronz
1952	42	19	17	22	30	19
1956	32	25	17	37	29	32
1960	34	21	16	43	29	31
1964	36	26	28	30	31	35
1968	45	28	34	29	32	30
1972	33	31	30	50	27	22
1976	34	35	25	49	41	35
1980	-	-	-	80	69	47
1984	83	61	30	-	-	-
Összesen	337	246	197	340	288	251